

<https://doi.org/10.30836/igs.1025-6814.2024.4.304033>

E-mail: shekun@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-5975-3491>

Received / Надійшла до редакції:
02.08.2024

Accepted / Прийнята:
15.11.2024

До 70-річчя академіка Станіслава Довгого

С.Б. Шехунова

Інститут геологічних наук НАН України, Київ,
Україна

У липні 2024 року виповнилося 70 ювілейних років Станіславу Олександровичу Довгому – відомому українському вченому у галузі геодинAMI навколишнього середовища, обчислювальної математики, гідродинаміки, інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема ГІС-технологій, космічного землезнавства. Наведемо основні дати наукових та кар'єрних позицій Станіслава Олександровича: доктор фізико-математичних наук (1996), професор (1996), член-кореспондент НАН України (1997), академік НАН України (2018), академік НАПН України (2010), генеральний директор Науково-виробничого об'єднання «Топаз-Інформ» (1988–1997), директор Українського інституту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України (1997–1998), Міністр у справах науки і технологій України (1998–1999), голова Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності (1999–2000), голова правління ВАТ «Укртелеком»

On the 70th Birthday of Academician Stanislav Dovhyi

Stella B. Shekhunova

Institute Geological Sciences of the NAS of
Ukraine, Kyiv, Ukraine

In July 2024, Stanislav Oleksiyovych Dovhyi, a famous Ukrainian scientist in the field of environmental geodynamics, computational mathematics, hydrodynamics, information and communication technologies, in particular, GIS technologies, and space geoscience, celebrated his 70th anniversary. The most significant dates of Stanislav Oleksiyovych's scientific career, and the positions he occupied, are given here: Doctor of Physical and Mathematical Sciences (1996), Professor (1996), Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine (1997), Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine (2018), Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (2010), General Director of the Scientific and Production Association 'Topaz-Inform' (1988–1997), Director of the Ukrainian Institute for Environmental and Resource Research under the National Security and Defense Council of Ukraine (1997–1998), Minister of Science and Technology of Ukraine (1998–1999), Chairman of the State Committee of Ukraine for Science and Intellectual

© Видавець Інститут геологічних наук НАН України, 2024. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

© Publisher Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2024. This is an Open Access article under the CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Цитування: Шехунова С.Б. До 70-річчя академіка Станіслава Довгого. *Геологічний журнал*. 2024. № 4 (389). С. 98–102. <https://doi.org/10.30836/igs.1025-6814.2024.4.304033>

Citation: Shekhunova Stella B. 2024. On the 70th Birthday of Academician Stanislav Dovhyi. *Geologichnij zhurnal*, 4 (389): 98–102. <https://doi.org/10.30836/igs.1025-6814.2024.4.304033>

(2000–2001), голова Державного комітету зв'язку та інформатизації України (2001–2002), народний депутат України (2002–2012), в. о. члена Президії НАН України (з 1997), член Президії ВАК України (1998–2000), голова Ради з питань інтелектуальної власності та трансферу технологій при Президентові України (1999–2000), Президент Малої академії наук (з 2000), директор Інституту телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (2001–2015). Потужний список, якого може вистачити не на одне людське життя!

Станіслав Олексійович Довгий народився 23 липня 1954 р. у с. Ганно-Требинівка Устимівського району Кіровоградської області у родині відомого українського поета, митця та талановитої вчительки. Навчався на механіко-математичному факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (1971–1976).

Трудову діяльність розпочав у Київській середній школі № 6, потім – в Інституті автоматики Міністерства приладобудування засобів автоматизації та систем управління СРСР. У подальшому працював в Інституті гідромеханіки АН УРСР, де пройшов шлях від аспіранта до завідувача відділу. Розроблена ним нестационарна нелінійна модель вихорових течій лягла в основу комплексного підходу до проблеми вивчення міграції хімічних та радіоактивних забруднень в атмо- та гідросфері.

З перших днів аварії на ЧАЕС вчені Відділення наук про Землю взяли активну участь у наукових дослідженнях геоекосистем довкілля, шляхів міграції радіонуклідів, їх впливу на навколишнє середовище. В цей час С.О. Довгий починає працювати у складі робочої групи НАН України з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Він був ініціатором та науковим керівником робіт із створення багаторівневої інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття науково-організаційних та управлінських рішень на випадок надзвичайних ситуацій і техногенних катастроф. У подальшому ця система стала базовою для Мінчорнобиля України і була реалізована під його керівництвом як організаційно-технічна система «Інформ-Чорнобиль». До цієї роботи було залучено широке коло міністерств, відомств, організацій України, створено унікальний радіоекологічний банк даних.

al Property (1999–2000), Chairman of the Board of JSC 'Ukrtelecom' (2000–2001), Chairman of the State Committee for Communications and Informatization of Ukraine (2001–2002), People's Deputy of Ukraine (2002–2012), Acting member of the Presidium of the NAS of Ukraine (since 1997), Member of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine (1998–2000), Chairman of the Council on Intellectual Property and Technology Transfer under the President of Ukraine (1999–2000), President of the Junior Academy of Sciences (since 2000), Director of the Institute of Telecommunications and Global Information Space of the NAS of Ukraine (2001–2015). This is an impressive list of achievements, enough for more than one human lifetime!

Stanislav Oleksiyovych Dovhyi was born on July 23, 1954, in the village of Hanno-Trebynivka, Ustynivka district, Kirovohrad region, in the family of a famous Ukrainian poet, artist and talented teacher. He studied at the Faculty of Mechanics and Mathematics of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (1971–1976).

He began his career at Kyiv Secondary School No. 6, then at the Institute of Automation of the Ministry of Instrumentation, Automation and Control Systems of the USSR. Later he worked at the Institute of Hydromechanics of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, where he rose from a postgraduate student to the head of the department. The non-stationary nonlinear model of vortex flows that he developed formed the basis of a comprehensive approach to the study of the migration of chemical and radioactive contaminants in the atmosphere and hydrosphere.

From the first days of the Chernobyl accident, scientists of the Earth Sciences Department played an active part in the study of environmental geoecosystems, migration routes of radionuclides, and their impacts on the environment. Currently, S.O. Dovhyi is part of the National Academy of Sciences of Ukraine working group on the elimination of the consequences of the Chernobyl disaster. He was the initiator and scientific director of the work on the creation of a multi-level information and analytical system to support scientific, organizational and management decision-making in case of emergencies and man-made hazards. Later, this system became the basis for the Ministry of Chernobyl of Ukraine and was implemented under his leadership as the organizational and technical system 'Inform-Chernobyl'. A wide range of ministries, departments, and organizations of Ukraine were involved in this work, and a unique radioecological data bank was created.

З 1992 по 1996 р. вчений був національним координатором із створення на замовлення комісії ЄС автоматизованої системи підтримки прийняття рішень JSP-2 при прогнозуванні наслідків екологічних і техногенних катастроф з урахуванням довгострокових наслідків Чорнобильської аварії.

В 1997 р. С.О. Довгий був призначений директором Українського інституту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. Завдяки зусиллям провідних українських вчених під його керівництвом робота в рамках Українсько-американського космічного проєкту, що тривала з 1994 р., завершилася створенням Українського центру менеджменту землі і ресурсів. У цей час особливого значення набули роботи, пов'язані з розробкою геоінформаційних систем. Вперше була створена вітчизняна ГІС (EGO-System), яка широко використовувалася в Мінчорнобилі, Міноборони, Мінекобезпеки, Міністерстві сільського господарства та інших міністерствах і відомствах України. На цій базі починає активно розвиватись новий науковий напрям – космічне землезнавство. Подальшого розвитку набуло впровадження обчислювальних та геоінформаційних технологій в системах охорони навколишнього середовища та досліджень природних ресурсів Землі.

Обіймаючи пост Міністра у справах науки і технологій України, і в подальшому Станіслав Олексійович ефективно поєднував наукову і науково-організаційну діяльність. Він очолював роботи, пов'язані з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС, розповсюдженням радіоактивних забруднень в атмосфері, а також у ґрунтових і поверхневих водах, активно працював над впровадженням інфокомунікаційних та космічних технологій в різних галузях народного господарства, насамперед у геологічних та екологічних дослідженнях. Особливу увагу в цей час науковець приділяє також новітнім напрямам у галузі інноваційної та інформаційної політики, спрямовує свої зусилля на підтримку високого рівня фундаментальних досліджень у наукових закладах України, бере активну участь як фахівець і експерт у створенні відповідних проєктів і розробці законів України.

Як народний депутат України С.О. Довгий був першим заступником голови Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, транспорту та зв'язку. Вчений веде велику громадську роботу як член редакційних колегій багатьох наукових журналів і збірників, очолює

From 1992 to 1996, Stanislav Oleksiyovych was the national coordinator for the creation of the JSP-2 automated decision support system for predicting and eliminating the consequences of environmental and man-made hazards, ordered by the EU Commission to consider the long-term consequences of the Chernobyl accident.

In 1997, S.O. Dovhyi was appointed as Director of the Ukrainian Institute for Environmental and Resource Research at the National Security and Defense Council of Ukraine. Thanks to the efforts of leading Ukrainian scientists under his leadership, the work within the framework of the Ukrainian-American Space Project, which had been ongoing since 1994, ended with the creation of the Ukrainian Center for Land and Resource Management. At this time, the work related to the development of geographic information systems has gained particular importance. For the first time, a domestic GIS (EGO-System) was created, which was widely used in the Ministry of Chernobyl, the Ministry of Defense, the Ministry of Environmental Safety, the Ministry of Agriculture and other ministries and departments of Ukraine. On this basis, a new scientific direction is actively beginning to develop – space geoscience. The introduction of computing and geoinformation technologies in environmental protection systems and research of the Earth's natural resources has further developed.

While holding the post of Minister of Science and Technology of Ukraine, Stanislav Oleksiyovych effectively combined scientific and scientific-organizational activities. He headed the work related to the elimination of the consequences of the Chernobyl accident, e.g. the spread of radioactive contamination in the atmosphere, as well as in ground and surface waters. He also actively worked on the introduction of infocommunication and space technologies in various sectors of the national economy, primarily in geological and environmental research. He currently pays special attention to the latest trends in the field of innovation and information policy and directs his efforts to support a high level of fundamental research in scientific institutions of Ukraine, actively participating as a specialist and expert in the creation of relevant projects and the development of laws of Ukraine.

As a People's Deputy of Ukraine, S.O. Dovhyi was the First Deputy Chairman of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Construction, Transport and Communications. In this role he carries out a large amount of public work as a member of the editorial boards of many scientific journals and collections, and is Head or a member of numerous scientific

і є членом численних наукових рад і товариств, міжнародних наукових організацій, веде виховну і педагогічну роботу з молоддю.

Схоже, що наймасштабніший успішний проєкт, який задумав, втілив та продовжує розвивати Станіслав Довгий – це розбудова Малої академії наук (МАН) в Україні. Вже кілька десятиліть до молодих школярів-науковців кожної весни привертається увага академічної спільноти, коли відбувається Всеукраїнський щорічний конкурс МАН. Робота Малої академії відбувається за такими секціями: Математика, Фізика й астрономія, Науки про Землю, Інформаційні технології, Інженерія та матеріалознавство, Хімія та біологія, Літературознавство, Філологія, Історія, Філософія та суспільствознавство, Економіка. Науки про Землю в Малій академії представлені широким колом напрямів – Географія; Геологія, гідрогеологія та геофізика; Метеорологія та кліматологія; Гідрологія; Геоінформаційні системи та дистанційне зондування Землі. Вже не одна генерація обдарованої української молоді, вихованої в системі МАН, поповнила наукову національну спільноту. Завдяки системній роботі Станіслава Олексійовича 2018 року діяльність МАН одержала світове визнання: Мала академія наук України отримала статус Центру наукової освіти II категорії під егідою ЮНЕСКО. Відповідне рішення було одногосно прийняте на 39-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО. МАН – перша та єдина в Україні освітня структура, що має такий престижний статус.

На яких посадах не перебував би С.О. Довгий, які б кабінети не займав, він використовував кожну можливість сприяти розвитку багатьох напрямів академічних досліджень, зокрема наук про Землю. За його активної підтримки організовувалися зимівлі українських науковців на Антарктичній станції «Академік Вернадський». У 2001, 2002 та 2003 рр. Станіслав Довгий розробив основні заходи щодо реалізації трьох науково-дослідних експедицій Чорним морем, що дало можливість морським геологам, геофізикам зібрати нові унікальні матеріали, які стали основою низки монографічних видань. Серед останніх, зокрема, «Геологічна оцінка трас ліній зв'язку», «Геолого-геофізичні дослідження 57-го рейсу НДС «Професор Водяницький» у північно-східній частині Чорного моря» та ін.

Творчий доробок С.О. Довгого на сьогодні становить понад 200 наукових праць, у тому числі майже 40 винаходів, 26 монографій та підручників. Його наукові публікації стосуються проблем

councils and societies, international scientific organizations, and conducts educational and pedagogical work with young people.

It seems that the largest-scale successful project that Stanislav Dovhyi conceived, implemented and continues to develop is the Junior Academy of Sciences (JAS) in Ukraine. For several decades, the attention of the academic community has been drawn to young schoolchildren-scientists every spring, when the All-Ukrainian Annual Competition of the Junior Academy of Sciences of Ukraine takes place. The Junior Academy works in the following sections: Mathematics, Physics and Astronomy, Earth Sciences, Information Technologies, Engineering and Material Science, Chemistry and Biology, Literary Studies, Philology, History, Philosophy and Social Sciences, Economics. Earth Sciences in the Junior Academy are represented by a wide range of areas - Geography; Geology, Hydrogeology and Geophysics; Meteorology and Climatology; Hydrology; Geoinformation Systems and Remote Sensing of the Earth. More than one generation of gifted Ukrainian youth, educated in the JAS system, has joined the national scientific community. Thanks to the systematic work of Stanislav Oleksiyovych, in 2018 the activities of the JAS of Ukraine received world recognition: the Junior Academy of Sciences of Ukraine received the status of a category II Centre for Scientific Education under the auspices of UNESCO. The corresponding decision was unanimously adopted at the 39th session of the UNESCO General Conference. The JAS is the first and only educational structure in Ukraine that has such a prestigious status.

Whatever positions S.O. Dovhyi held, whatever offices he occupied, he used every opportunity to promote the development of many areas of academic research, in particular Earth sciences. With his active support, research work was conducted at the Ukrainian 'Akademik Vernadsky' Antarctic Research Base. In 2001, 2002 and 2003, Stanislav Dovhyi developed the main activities for three scientific research expeditions to the Black Sea, which enabled marine geologists and geophysicists to collect new unique materials that formed the basis for a number of monographic publications. Among the latter, in particular, 'Geological assessment of communication line routes', 'Geological and geophysical studies of the 57th voyage of the research vessel 'Professor Vodyanytsky' in the north-eastern part of the Black Sea', etc.

The scientific output of S.O. Dovhyi today comprises over 200 scientific papers, including almost 40 inventions, 26 monographs and textbooks. His scientific publications concern the problems of nonlinear

Храм Святителя Миколи Чудотворця небесного покровителя університету КПІ та пам'ятник Героям Небесної Сотні, які побудовані та відкриті Станіславом Довгим на території КПІ на вул. Янгеля

The Temple of St. Nicholas the Wonderworker, the heavenly patron of the University of Kyiv Polytechnic Institute, and the monument to the Heroes of the Heavenly Hundred, built and opened by Stanislav Dovhyi on the territory of Kyiv Polytechnic Institute on Yangelya Street

нелінійної нестационарної динаміки, зокрема розробки її аналітичних, обчислювальних та експериментальних методів; інтелектуальних інформаційних технологій та систем; питань геоінформатики та підтримки прийняття рішень; наукової освіти та цифрових технологій в освіті та ін. Серед його учнів близько 20 кандидатів та докторів наук.

А ще багато чого робить Станіслав Олексійович для збереження культурних пам'яток, охорони історичних місць та історичної пам'яті.

Заслуги С.О. Довгого відзначено орденами «За заслуги» I, II та III ступенів (2012, 2009, 2004), князя Ярослава Мудрого V ступеня (2019), почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України» (2001). Він – лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки (2005) та в галузі освіти (2012), премій ім. В.С. Михалевича (2009), ім. А.О. Дородніцина (2014), ім. О.К. Антонова (2019) НАН України, лауреат Міжнародної літературної премії ім. М.В. Гоголя «За внесок у популяризацію шевченківської спадщини в Україні та за кордоном» (2015). Малій планеті № 12189 Сонячної системи присвоєно ім'я «С.О. Довгий».

Завершуємо цей матеріал фразою, яка належить Станіславу Олексійовичу Довгому: «До перемоги веде лише та дорога, яку прокладаєш сам».

Геологічна наукова спільнота Інституту геологічних наук, Відділення наук про Землю НАН України, редколегія «Геологічного журналу» бажає високоповажному ювіляру здоров'я і натхнення прокладати та розширювати свою унікальну дорогу життя, дорогу перемог.

non-stationary dynamics, in particular the development of its analytical, computational and experimental methods; intellectual information technologies and systems; issues of geoinformatics and decision support; scientific education and digital technologies in education, etc. Among his students there are about 20 Candidates and Doctors of Science.

Stanislav Oleksiyovych also does a lot to preserve cultural monuments, protect historical sites and historical memory.

The achievements of S.O. Dovhyi are marked by the orders 'For Merit' of the 1st, 2nd and 3rd degrees (2012, 2009, 2004), Prince Yaroslav the Wise of the 5th degree (2019), and the honorary title 'Honored Scientist and Technician of Ukraine' (2001). He is a laureate of the State Prizes of Ukraine in Science and Technology (2005) and in Education (2012), the V.S. Mykhalyevych Prize (2009), the A.O. Dorodnitsyn Prize (2014), the O.K. Antonov Prize (2019) of the National Academy of Sciences of Ukraine, the laureate of the M.V. Gogol International Literary Prize 'For contribution to the popularization of Shevchenko's heritage in Ukraine and abroad' (2015). Minor planet No. 12189 of the Solar System was named 'S.O. Dovhyi'.

We conclude this material with a phrase that belongs to Stanislav Oleksiyovych Dovhyi: 'Only the path you pave yourself leads to victory.'

The geological scientific community of the Institute of Geological Sciences, the Department of Earth Sciences of the NAS of Ukraine, and the editorial board of the 'Geological Journal' wish the honorable hero of the day good health and inspiration to pave and expand his unique path of life, the path of victories.

Палій В.М., Храмов Ю.О. Національна академія наук України. 1918–2013. Персональний склад. 6-е вид., доп. і випр. Київ: Фенікс, 2013. 444 с.
Paliy V.M., Khramov Y.O. National Academy of Sciences of Ukraine. 1918–2013. Personal composition. 6th edition, supplemented and revised. Kyiv: Phoenix, 2013. 444 p.